

3

Bezpieczeństwo i higiena pracy

ZAGADNIENIA

- Podstawowe pojęcia dotyczące BHP
- Prawa i obowiązki pracownika
- Obowiązki pracodawcy

BHP

Bezpieczeństwo i higiena pracy to zbiór przepisów i zasad bezpiecznego i higienicznego wykonywania pracy.

BHP obejmuje zagadnienia z zakresu:

- Medycyny pracy.
- Ergonomii i ekonomiki pracy.
- Psychologii pracy.
- Bezpieczeństwa technicznego.

Medycyna pracy

Służbę medycyny pracy tworzy się w celu ochrony zdrowia pracujących przed wpływem niekorzystnych warunków środowiska pracy. Zadaniem tej służby jest też sprawowanie profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracującymi, w tym kontrola ich zdrowia.

Ergonomia pracy

To związek pomiędzy człowiekiem a jego zajęciem, sprzętem i otoczeniem. Każdy pracownik powinien dostosować swoje stanowisko pracy do własnych potrzeb, aby wykonując pracę, czuł się swobodnie. Tak dostosowane stanowisko nazywamy **ergonomicznym**.

Ekonomika pracy

To relacja pomiędzy nakładami dotyczącymi pracy a uzyskiwanymi efektami, tzn. wynikami pracy.

Psychologia pracy

Jest działem psychologii stosowanej i odnosi się do rozmaitych aspektów zarządzania zasobami ludzkimi i ich organizacji.

Instytucje oraz służby działające w zakresie bezpieczeństwa i ochrony pracy:

- Państwowa Inspekcja Pracy (PIP),
- Państwowa Inspekcja Sanitarna (PIS),
- zakładowe służby BHP.

Państwowa Inspekcja Pracy

Organ powołany do nadzoru i kontroli przestrzegania prawa pracy oraz przepisów BHP, a także przepisów dotyczących legalności zatrudnienia. Do zadań PIP należą:

- kontrola przestrzegania przepisów BHP;

- kontrola przestrzegania przez pracodawcę przepisów prawa pracy i nadzór nad nim;
- analiza przyczyn wypadków oraz chorób zawodowych;
- udzielanie porad dla pracowników i pracodawców w zakresie prawa pracy;
- ściganie wykroczeń przeciwko prawom pracownika;
- kontrola wyrobów, które są wprowadzane na rynek pod względem wymagań dotyczących BHP.

Państwowa Inspekcja Sanitarna

Organ powołany do realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego. Do zadań PIS należą:

- opracowywanie planów i programów, które zapobiegają epidemiom;
- wydawanie decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej pracownika;
- planowanie i organizacja sanitarnej ochrony granic, w tym nadzór nad ruchem towarowym i pasażerskim w portach lotniczych i morskich.

Zakładowe służby BHP

Służba BHP ma za zadanie kontrolować i doradzać pracodawcy w zakresie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy. Do podstawowych zadań służby BHP należą:

- przeprowadzanie kontroli warunków pracy;
- informowanie pracodawcy o stwierdzonych zagrożeniach na stanowiskach pracy;
- opiniowanie instrukcji BHP do poszczególnych stanowisk pracy;
- współpraca w zakresie organizowania szkoleń BHP;
- praca w ramach zespołu badającego przyczyny i okoliczności wypadku przy pracy.

Obowiązki pracodawcy w dziedzinie BHP

- Zapewnić bezpieczne i higieniczne warunki pracy.
- Zapewnić przestrzeganie przepisów BHP.
- Być odpowiedzialnym za stan bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładzie pracy.
- Eliminować potencjalne zagrożenia dla życia i zdrowia pracowników.
- Uwzględniać ochronę zdrowia młodocianych, pracownic w ciąży i karmiących piersią oraz pracowników niepełnosprawnych.
- Zapewnić wykonywanie zaleceń społecznego inspektora pracy.
- Poddawać osoby pracujące i przyjmowane do pracy badaniom lekarskim wstępnym, okresowym i kontrolnym.
- Nieodpłatnie zapewnić pracownikom zatrudnionym w warunkach szczególnie uciążliwych odpowiednie posiłki i napoje. Dotyczy to sytuacji, w których jest to niezbędne ze względów profilaktycznych.
- Przeszkolić pracownika w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.
- Dostarczać pracownikom nieodpłatnie środki ochrony indywidualnej. Zabezpieczają one przed działaniem niebezpiecznych i szkodliwych dla zdrowia czynników występujących w środowisku pracy.
- Dostarczać pracownikom nieodpłatnie odzież i obuwie robocze.

Obowiązki pracownika w dziedzinie BHP

- Znać przepisy oraz zasady BHP.
- Brać udział w szkoleniu i instruktażu z zakresu BHP.
- Wykonywać pracę w sposób zgodny z przepisami oraz zasadami bezpieczeństwa i higieny, stosować się do zaleceń przełożonych.
- Dbać o porządek w miejscu pracy oraz o stan maszyn, urządzeń, narzędzi i sprzętu.
- Stosować środki ochrony zbiorowej.
- Stosować środki ochrony indywidualnej oraz odzież i obuwie robocze.

- Poddawać się wstępnym, okresowym i kontrolnym badaniom lekarskim.
- Niezwłocznie zawiadomić przełożonego o zauważonym w zakładzie pracy wypadku.

Prawa pracownika w dziedzinie BHP

- Prawo do powstrzymania się od wykonywania pracy, gdy warunki pracy nie odpowiadają przepisom BHP.
- Prawo do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy.
- Prawo do przerwy w czasie pracy.

Klasyfikacja zagrożeń zawodowych

- Zagrożenia fizyczne, np. wirujące części, spadające przedmioty, płyny, krawędzie, prąd elektryczny, hałas.
- Zagrożenia chemiczne, np. substancje i reakcje chemiczne.
- Zagrożenia biologiczne, np. mikroorganizmy, rośliny, zwierzęta, komponenty biologiczne.
- Zagrożenia fizyczne i psychiczne, np. brak ruchu, zmęczenie, stres, nadmierne obciążenie ciała.
- Zagrożenia związane z warunkami socjologicznymi, np. system organizacji, przebieg pracy, brak kwalifikacji i umiejętności.

System kar dla pracownika z tytułu nieprzestrzegania przepisów BHP podczas pracy:

- kara upomnienia,
- kara nagany,
- kara pieniężna.

Niedopełnienie obowiązków BHP przez pracodawcę

Pracodawca może popełnić przestępstwo narażenia pracownika na utratę życia lub zdrowia umyślnie (przewidując taką możliwość) lub nieumyślnie (nie był w stanie tego przewidzieć). Jeżeli pracodawca działał nieumyślnie, może podlegać grzywnie, karze ograniczenia albo pozbawienia wolności do jednego roku. Jeżeli pracodawca działa umyślnie, może zostać ukarany grzywną, karą ograniczenia lub pozbawienia wolności do lat 2.

Choroba zawodowa i wypadek przy pracy

Wypadek przy pracy to nagle zdarzenie podczas pracy, którego wynikiem jest uraz lub śmierć. Do wypadku przy pracy można też zaliczyć wypadek podczas szkolenia, podróży służbowej oraz zadań zleconych przez pracodawcę.

Choroba zawodowa występuje po długim okresie przebywania w niesprzyjających dla pracowników warunkach pracy. Są to choroby przewlekłe i prowadzące do trwałej utraty zdrowia pracownika. Powodem choroby zawodowej mogą być czynniki szkodliwe, takie jak: hałas, złe oświetlenie, związki chemiczne, promieniowanie, zapylenie. Ponadto powodem choroby może być obciążenie fizyczne lub psychiczne.

Rodzaje świadczeń z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej:

- zasiłek chorobowy lub wyrównawczy,
- świadczenie rehabilitacyjne, dodatek pielęgnacyjny,
- odszkodowanie jednorazowe,
- renta z tytułu niezdolności do pracy,
- renta rodzinna.